

Sateenkaari-ihmisten kielenkäyttö identiteettitavoitteiden ja normatiivisuuden ristipaineessa

MERI LINDEMAN

Väitöksenalkajaisitelmä Turun yliopistossa 31. lokakuuta 2025

Antirasistinen, aktivismi, vahvistavat hoidot, syntymässä määritetty, haavoittuva, kuulua johonkin, ennakkoluulo, vammaisuus, syrjintä, epätasa-arvo, moninaisuus, yhdenvertaisuus, sulkea ulkopuolelle, nainen, feminismi, sukupuoli, vihapuhe, identiteetti, inklusiivisuus, intersektionaalisuus, LGBT, marginalisoitu, vähemmistö, ei-binäärinen, suuntautuminen, etuoikeus, seksuaalisuus, sosioekonominen, stereotypia, transkupuolinen, aliedustettu, rakenteellinen, ilmaisu, pronomini.

Edellä luettelemanি ilmaisut ovat peräisin tänään tarkastettavasta, suomen kielen alaan kuuluvasta väitöskirjastani. Kyseiset sanat voivat, tosin englanniksi, kuitenkin olla teille tuttuja myös uutisista. Ne kaikki nimittäin kuuluvat Donald Trumpin hallinnon laatimalle niin sanotulle kiellettyjen sanojen listalle (Connelly 2025). Luettelemanি lista saattoi tuntua pitkältä, mutta se on tiivistys. Vastaavia sanoja nimittäin on kielletty jo yli 350 (mt.), ja väitöskirjassani esiintyy niistä hätkähdyttävän moni.

Jos Trump saisi päättää, olisi väitöskirjani otsikko varmaankin vain *Kansanlingvistinen aineisto ikkunana kielenkäyttöön*. Onneksi hän ei saa päättää, vaan kirjani otsikko kuuluu näin: *Sateenkaari-ihmisten kielenkäyttö. Kansanlingvistinen aineisto ikkunana identiteettiin, performatiivisuuteen ja normatiivisuuteen*. Olenkin siis etuoikeutettu, kun saan tänään julkisesti puolustaa väitöskirjaani ja samalla muistuttaa meitä kaikkia siitä, että tieteen ja sanan vapautta on suojeltava – myös täällä Suomessa. Akateeminen vapaus on nimittäin viimeisen kymmenen vuoden aikana Suomessakin huonontunut tilastollisesti merkittävästi (Kinzelbach, Lindberg, Lott & Panaro 2025).

Kiinnostuin tutkimusaiheestani ollessani vasta kandidvaiheen opiskelija. Opiskelin tuolloin sivuaineena kotimaista kirjallisuutta ja innostuin kovasti queer-kirjallisuudentutkimusta esitelleestä luennosta. Sanan *queer* merkitys on varsin suuri ja upottava suo, mutta yksinkertaistaen selitettynä se oli ennen homomiehiin viittaava haukkumasana, jonka sateenkaari-ihmiset ovat sittemmin ottaneet omakseen. Sillä

viitataan asiayhteydestä riippuen esimerkiksi sateenkaari-ihmisiin, tieteellisiin teorioihin, jotka kyseenalaistavat sukupuoli- ja seksuaali-identiteetin koherenttiutta ja pysyvyyttä, tai erilaisten yhteiskunnallisten normien vastustamiseen. (Jagose 1997.)

Nuorena opiskelijana minulle oli tärkeää nähdä, että yliopistomaailmassa tutkittiin minun kaltaisiani ihmisiä ja että minun kaltaiseni ihmiset saattoivat myös itse menestyä akateemisella uralla. Varsinaisen queer-kielitieteen luennot antoivat kuitenkin odottaa itseään, joten kandiseminaarin aikoihin päätin, että alan tutustua aiheeseen itsenäisesti. Siitä lähtien kaikki opinnäytteeni ovat käsitelleet sateenkaari-ihmisiä ja kieltä.

Näiden noin 12 vuoden aikana – siis edetessäni kandidaatintutkielmasta pro gradu -tutkielmaan ja sitä kautta väitöskirjaan – olen ilokseni ehtinyt myös todistaa, kuinka sateenkaari-ihmisiin liittyvä kielitieteellinen tutkimus on jatkuvasti yleistynyt. Pidimme huumorimielessä kollegani Sanni Surkan kanssa joskus ”Kansallisen homokieliseminaarin”. Se tarkoitti meitä kahta istumassa Tampereen Telakan terassilla keskustelemassa graduistamme. Uskon kuitenkin, että nykyään me aiheesta kiinnostuneet täyttäisimme jo koko terassin.

Väitöskirjani perustuu neljään eri osatutkimukseen. Niistä ensimmäinen liittyy homomiehiin, toinen ja kolmas genderfluideihin eli monisukupuolisiin ja neljäs suomen kielen sanaan *kvääri* ja viron kielen sanaan *kväär*. Ne molemmat vastaavat karkeasti ottaen jo edellä mainittua englannin kielen sanaa *queer*.

Jo ennen kuin aloin kirjoittaa väitöskirjaani, oli tehty jonkin verran homomiesten käyttämään ja homomiehistä käytettyyn suomeen liittyviä tutkimuksia (Valo 2007; Surkka 2016, 2022; Lindeman 2017; Jantunen 2018a, 2018b). Nämä tutkimukset oli kuitenkin julkaistu suomeksi, joten halusin kirjoittaa pro gradu -tutkielmani pohjalta vielä artikkelin englanninkieliseen lehteen, jotta suomen kieltä koskevista tuloksista kuultaisiin myös muualla maailmassa. Kyseisestä artikkelista tuli väitöskirjani I osa-tutkimus (Lindeman 2024a).

Tutkimuksellinen aukko oli suurempi II ja III osatutkimuksen kohdalla. Ne nimittäin käsittelevät genderfluidiutta eli monisukupuolisuutta. Fluidius (englanniksi *gender fluidity*) tarkoittaa, että yksilön sukupuolikokemus, sukupuolen ilmaisu tai molemmat vaihtelevat kahden tai useamman sukupuolen välillä (Katz-Wise 2020). Esimerkiksi II osatutkimuksen (Lindeman 2024b) tutkimushenkilö kertoi olevansa psykososiaalisesti sekä mies että nainen ja liikkuvansa ikään kuin janalla näiden ääripäiden välillä. Hän on siis bigender, kaksisukupuolinen. III osatutkimuksessa (Lindeman 2026) oli mukana sellaisiakin tutkimushenkilöitä, joiden sukupuoli vaihteli myös kokonaan naiseuden ja mieheyden ulkopuolella. Kielitieteellistä tutkimusta monisukupuolisuudesta on tietääkseni tehnyt minun lisäksi vain yksi tutkija, Montreal Benesch, joka on kirjoittanut artikkelin englanninkielisten genderfluid-tutkimushenkilöiden s-äänteistä (Benesch 2026)

IV:kin osatutkimuksen (Kuusik & Lindeman tulossa 2026) kokoinen aukko oli olemassa. Sana *kvääri* on vielä melko tuore tapaus: selvitykseni perusteella se on syntynyt 2010-luvun alun tienoilla. Sitä esiintyy kyllä akateemisissakin teksteissä, mutta kukaan ei vielä näyttänyt tutkineen sen alkuperää tai vastaanottoa sateenkaariyhteisössä. Koska Aet Kuusik Tarton yliopistosta oli tutkinut näitä asioita Virossa (Kuusik 2024), tarjoutui meille kiinnostava mahdollisuus selvittää yhdessä, miten viron *kväär* ja suomen *kvääri* ehkä eroavat toisistaan.

Kuinka lopulta lähestyin näitä tutkimusaiheita? Homoja koskevassa tutkimuksessani minä ja Sanni Surkka haastattelimme homomiehiä ja kyselimme heiltä muun muassa siitä, kuinka he omasta mielestään puhuivat ja millaisia homoihin kohdistuvia stereotyyppioita he olivat kohdanneet. Lisäksi tein kyselyn poliittisten nuorisojärjestöjen aktiivijäsenille, joilta pyysin vapaamuotoisia kuvauksia homomiesten puheesta. Selvitelin sitten tästä aineistosta, millaisia piirteitä homojen puheeseen liitetään ja onko niillä ehkä jotakin tekemistä kielenulkoisten (eli muuhun kuin kieleen liittyvien) homostereotyyppioiden kanssa. (Lindeman 2024a.)

Fluideja koskevassa tutkimuksessa (Lindeman 2024b & 2026) haastattelin ensin monisukupuolisia heidän omasta puheestaan ja sen yhteyksistä heidän vaihtelevaan sukupuoli-identiteettiinsä. Haastattelun jälkeen jätin heille reiluksi kuukaudeksi laitteen, jolla he pystyivät äänittämään arkikeskustelujaan muiden ihmisten kanssa, sekä nipun lomakkeita, joihin he kirjasivat tietoja niistä tilanteista, joissa olivat äänittäneet. Näitä lomakkeita kutsun äänityspäiväkirjoiksi. Lopuksi tapasin tutkimushenkilöt uuden haastattelun merkeissä. Kyselin heiltä aiempien kysymysten toistamisen lisäksi, olivatko he tehneet uusia huomioita omasta puheestaan.

Otin ensin käsittelyyn vain yhden tutkimushenkilön aineiston. Sen pohjalta erittelin, millaisia puheen piirteitä hän liitti omaan feminiinisyyteensä ja maskuliinisyyteensä sekä miten sukupuolen vaihtelu, puheen vaihtelu ja erilaiset keskustelutilanteet näyttivät liittyvän toisiinsa. Huomasin myös, että keskustelutilanteiden sisällä oli ikään kuin pienempiä tilanteita, mikrotilanteita (Mustanoja 2011: 84, 118–119), jotka liittyivät jotenkin tutkimushenkilön sukupuoli-identiteettiin.

Seuraavaksi tutkin kaikkea keräämäni aineistoa. Etsin sieltä edelleen vastauksia siihen, miten yksilön puhe ehkä vaihtelee hänen sukupuoli-identiteettinsä mukana. Vertailin myös tutkimushenkilöiden antamia kuvauksia monisukupuolisten puheesta heidän antamiinsa kuvauksiin muunsukupuolisten puheesta, koska halusin tietää, eroaako monisukupuolisten puhe siitä jotenkin. Lisäksi tarkastelin sitä, mitkä muut identiteetin osa-alueet tutkimushenkilöt kokivat puheeseensa vaikuttaviksi. Kukaanhan ei ole pelkästään sukupuolensa, vaan kuten Maisa Martin on sekä hauskaasti että viisaasti kirjoittanut,

[v]oihan sama ihminen olla sekä aktiivinen hiihtäjä että innokas kortinpelaaja, eivätkä nämä ominaisuudet pienennä toisiaan. Identiteettien määrälle asettaa rajoja vain käytettävissä oleva aika, ja normaalimittaisessa elämässä ehtii aika moneksi. (Martin 2002: 53.)

Neljättä aihetta, siis sanaa *kvääri*, tutkin kyselyn avulla. Suomensimme Aet Kuusikin aiemmin viroksi tekemän kyselyn, jossa tiedustelimme HLBT+-ihmisiltä, tuntevatko he sanan *kvääri*, käyttävätkö he sitä, viittaavatko he sillä itseensä, mitä mieltä he ovat siitä ja mitä se heidän mielestään tarkoittaa. Sitten vertailimme suomenkielisiä vastauksia vironkielisiin. (Kuusik & Lindeman tulossa 2026.)

I osatutkimuksessa kävi ilmi, että homomiesten puheeseen yleisimmin liitetyt piirteet ovat korkea ääni, nasaalisuus, epätyypillinen intonaatio ja niin kutsuttu *homoässä*. Näistä nasaalisuus tarkoittaa niin sanottua nenään puhumista ja epätyypillinen intonaatio

puolestaan runsasta äänenkorkeuden vaihtelua tai äänenkorkeuden nousua lausuman lopussa. Kiinnostavaa näissä puheen piirteissä on se, että ne kiinnittyvät kielenulkoisiin homostereotyyppioihin. Niitä ovat esimerkiksi feminiinisyyden, nuoruuden, kaupunkilaisuuden ja ei-suomalaisuuden. Kaikkein yleisin käsitys homojen puheesta kuitenkin oli, että se on aivan tavallista. Tämän käsityksen ilmaisi yli puolet kaikista osallistujista.

Aineistossani tutkimushenkilöt osoittivat suurimmaksi osaksi neutraalia asennetta homomiesten puhetta kohtaan. Myönteisintä asennetta osoittivat naisvastaajat, kielteisintä taas homomiehet itse, joista noin kolmasosa osoitti kielteistä asennetta. Syitä lienee monia. Homomiesten on varmasti muita sosiaalisesti hyväksytympää ilmaista kielteistä asennetta omaan viiteryhmäänsä liittyviä asioita kohtaan. Toisaalta kielteistä asennetta ilmaistiin usein juuri feminiinisen homomiehen arkkityyppiä eli niin sanottua *kanahomoa* tai *neitihomoa* kohtaan. Feminiinisestä homomieheydestä erottautuminen on muuallakin maailmassa tunnustettu strategia, jolla homomies voi päästä osalliseksi hegemonisen maskuliinisuuden tarjoamista etuoikeuksista ja vastustaa sitä normatiivista käsitystä, että homot eivät voisi olla maskuliinisia (Milani 2016).

II osatutkimuksessa löysin aineistosta neljä sukupuolikokemuksen vaihteluun liittyvää keskustelun mikrotilannetyyppiä. Ensimmäinen on väärinsukupuolittaminen. Tutkimushenkilöni ”Elbe” kohtaa tilanteita, joissa muut keskustelun osallistajat käyttävät hänestä sukupuolittavia ilmaisuja, jotka eivät vastaa hänen sukupuoli-identiteettiään. Elben äänittämien arkikeskustelujen joukossa oli yksi, joka oli tallennettu kaveriporukan jutellessa ruoanlaiton lomassa. Keskustelussa Elben ystävä puhutteli Elbeä englanniksi sanalla *girl*, ’tyttö’. Joskus väärinsukupuolitusta seuraa korjausaloite, mutta tässä tilanteessa sitä seurasi pitkäkö hiljaisuus, jonka jälkeen vaihdettiin täysin puheenaihetta. Mikrotilanne oli selvästi jäänyt Elbelle mieleen, koska hän kirjoitti myöhemmin äänityspäiväkirjassa, että häntä *tytötelttiin* ja että hänen ystävänsä ”Katja” ei joko muista tai huomioi Elben kaksisukupuolisuutta, vaikka hänelle on siitä kerrottu.

Toinen mikrotilannetyyppi on kaapistatulo. Kaapista tulemisella tarkoitetaan omasta vähemmistöidentiteetistä kertomista ensimmäistä kertaa. Joskus sitä ajatellaan virheellisesti kertaluontoisena tapahtumana, mutta todellisuudessa kaapistatulo on jatkuvaa – onhan sateenkaarevuudesta kerrottava uusille ihmisille aina vain uudestaan. Elben kaapistatuloihin kuuluu yleisesti myös oman sukupuolen selittäminen. Monestikaan ei voi sanoa vain ”minä olen bigender” ja jättää kaapistatuloa siihen, sillä asia ei vielä ole kovin monille tuttu.

Kolmas tyyppi on sukupuoli-ilmaisusta tinkiminen. Tarkoitin sillä mikrotilannetta, jossa puhujan sisäinen sukupuolikokemus ja ulkoinen sukupuolen ilmaisu ovat ristiriidassa keskenään. Syynä voi olla esimerkiksi tarve sulautua joukkoon, emotionaalisen kuorman keventäminen, tarve käyttää binäärisesti sukupuolitettuja wc-tiloja tai menestyminen työ- ja rakkauselämässä (Wijayawardena, Wijewardena & Samaratunge 2017; Barbee & Schrock 2019: 585–588). Paine ilmaista sukupuolta tietyllä tavalla voi johtua esimerkiksi omiin työtehtäviin liittyvistä sukupuolittuneista odotuksista.

Neljäs tyyppi on keskustelukumppanin sukupuolen peilaaminen. Siinä puhuja muokkaa kielellistä sukupuolen ilmaisuun joko keskustelukumppaninsa suuntaan tai siitä pois päin. Sen voi ymmärtää yhdeksi puheen mukauttamisen muodoksi (puheen mukaut-

tamisesta ks. esim. Niedzielski & Preston 2003: 167; Schilling-Estes 2002: 383). Peilaamisvalintoihin vaikuttavat Elben mukaan hänen oma kulloinenkin sukupuoliokokemuksensa ja sen voimakkuus sekä keskustelukumppanin asenteet eri sukupuoliä kohtaan.

Totesin, että kaikki yllä luettelemani mikrotilanteet johtuvat yhteiskunnan cis- ja heteronormatiivisuudesta. Elben ei tarvitsisi korjata väärinsukupuolittamista, tulla kaapista tai selittää monisukupuolisuuden konseptia, ellei häntä oletettaisi heteroseksuaaliksi ja cissukupuoliseksi (eli ei-transsukupuoliseksi). Hänen ei myöskään tarvitsisi tinkiä autenttisesta sukupuolen ilmaisusta, jos työelämään ja romanttisiin suhteisiin ei kohdistuisi niin voimakkaita sukupuolisidonnaisia odotuksia kuin nykyisellään kohdistuu.

III osatutkimuksessani monisukupuoliset kertoivat, että puheen äänenkorkeus ja sävy, itseän viittaavat sukupuoliittavat sanat ja puheenaiheet voivat vaihdella heidän sukupuoliokokemuksensa vaihdellessa. Kaikki monisukupuolisuuteen liittyvät puheen piirteet eivät kuitenkaan vaihtelee sukupuoliokokemuksen mukaan, vaan ne liittyvät laajemmin sukupuoliävähemmistöidentiteettiin. Tällaisia piirteitä ovat sukupuoliöleen ja seksuaalisuuteen liittyvä erikoissanasto, sukupuoliöneutraalit henkilöviittaukset ja sukupuoliöleen liittyvät vitsit.

Esitän tutkimuksessani, että monisukupuolisilla sukupuoliokokemuksen vaihtelu on yksi puheen tilanteiseen vaihteluun vaikuttavista tekijöistä. Sen lisäksi vaikutusta on tilanteen koetulla turvallisuudella, muilla osallistujilla, sukupuoliö relevanssilla tilanteessa sekä sukupuoliöueuforian ja -dysforian kokemuksilla. Sukupoliöueuforia tarkoittaa oman sukupuoliö sopivuuteen liittyviä ilon tunteita, sukupuoliödisforia taas sukupuoliöristiriidasta johtuvia kielteisiä tunteita (Beischel, Gauvin & van Anders 2021). Samalla puhujan tekemiin valintoihin vaikuttavat muut identiteetin osa-alueet kuin sukupuoli, yhteiskunnalliset normit ja toisaalta puhujan halu vastustaa normeja.

IV osatutkimuksen tuloksista haluan tässä nostaa esiin ne, jotka yllättivät minua itseäni eniten. Ensiksikin meille selvisi, että viron *kväär* ja suomen *kvääri* on kehitetty samaan aikaan, 2010-luvun alussa, mutta että sanojen kehittäjät eivät tienneet toisistaan. Molemmilla kielillä siis päädyttiin hyvin samanlaiseen mukautukseen mutta ilmeisesti ilman lainaamista suomesta viroon tai virosta suomeen. Sanojen kehittäjien perustelut kuitenkin olivat täysin vastakkaiset: virossa haluttiin käyttöön provosoiva sana, joka tuottaa kielteisen mielleyhtymän sanaan *väär* (suomeksi 'väärä' tai 'päätösi'). Suomessa taas haluttiin eroon *queerin* käännöksenä käytetystä sanasta *pervo* ja sen tilalle nimenomaan sellainen sana, joka ei provosoi ja tuota kielteisiä mielleyhtymiä.

Olimme tutkimuksen aluksi uumoilleet, että suomalaisilla ehkä onkin myönteisempi asenne *kvääriä* kohtaan kuin virolaisilla, koska *kvääri* ja *väärä* eivät tuota samanlaista riimiparia kuin *kväär* ja *väär*. Olimme tästä kuitenkin "kväärässä", koska suomenkieliset tutkimushenkilöt kertoivat liittävänsä *kväärin* adverbiin *väärin*. Sitäkin yleisempi oli mielleyhtymä substantiiviin *kivääri*, mikä sekin tuottaa kielteisen sivumerkityksen. Kävikin ilmi, että suomalaisten ja virolaisten asenne *kvääriä* kohtaan on samanlainen, molemmissa maissa hiukan kielteiseen kallellaan.

"Kiinnostavaa", moni kuuliä saattaa tässä kohtaa tuumata, "mutta mitä väliä tällä kaikella oikeastaan on?" Minulle henkilökohtaisesti tutkimuksenteon syyksi on riittänyt se, että jossain saattaa olla joku nuorempaa itseäni muistuttava opiskelijä. Ehkä

hän on monisukupuolinen, ja ehkä väitöskirjani on ensimmäinen hänen lukemansa kielitieteellinen teksti, jossa käsitellään vaihtelevaa sukupuolikokemusta. Ehkä kirjassani kuvatut monisukupuolisten kokemukset tuovat hänelle tunteen siitä, että hän ei ole ainoa eikä yksin.

Mutta on tässä saavutettu enemmänkin. Tiedämme nyt enemmän jostakin, mitä on suomen kielen tutkimuksessa tarkasteltu vasta vähäsen. Olen väitöskirjassani maalanut kokonaiskuvan sateenkaarevasta kielenkäyttäjistä toimijana, joka tekee jatkuvasti tyylivalintoja kielenkäytössään. Tämä tapahtuu voimakkaassa ristipaineessa: yhtäältä kielenkäyttäjä tuntee ulkoista painetta mukautua sukupuolta, seksuaalisuutta ja kielenkäyttöä sääteleviin normeihin, mutta toisaalta hän tavoittelee sukupuoli- ja seksuaalidentiteettinsä puhumista todeksi. Kieli kun on yksi niistä keinoista, joilla ihminen rakentaa ja ilmentää itseään. Normista poikkeavasti puhuminen ja kirjoittaminen voi toiston kautta johtaa sekä kielellisiin että yhteiskunnallisiin muutoksiin. Juuri tässä muutoksen mahdollisuudessa piileekin sanan voima ja vaara – se, joka saa hallitsijat kieltämään sanoja ja kirjoja.

Lähteet

- BARBEE, HARRY – SCHROCK, DOUGLAS 2019: Un/gendering social selves. How nonbinary people navigate and experience a binarily gendered world – *Sociological Forum* 34 (3) s. 572–593. <https://doi.org/10.1111/socf.12517>.
- BEISCHEL, WILL J. – GAUVIN, STÉPHANIE E. M. – ANDERS, SARI M. VAN 2021: “A little shiny gender breakthrough”. Community understandings of gender euphoria – *International Journal of Transgender Health* 23 (3) s. 274–294. <https://doi.org/10.1080/26895269.2021.1915223>.
- BENESCH, MONTREAL 2026: /s/tylizing the /s/elf. The concurrent fluidity of gender and language – Scott Burnett & Francesca Vigo (toim.), *Battlefield linguistics. Queer, trans, and feminist interventions in linguistic and discursive change* s. 89–112. Critical approaches in applied linguistics 9. Berlin: De Gruyter Mouton. <https://doi.org/10.1515/9783111351568-005>.
- CONNELLY, AJ 2025: Federal government’s growing banned words list is chilling act of censorship. – Pen America 1.10.2025. <https://pen.org/banned-words-list/> (24.11.2025).
- JAGOSE, ANNAMARIE 1997: *Queer theory. An introduction*. New York: New York University Press.
- JANTUNEN, JARMO H. 2018a: Homot ja heterot Suomiz4:ssä. Analyysi digitaalisista diskursseista – *Puhe ja kieli* 38 (1) s. 3–22. <https://doi.org/10.23997/pk.65488>.
- 2018b: Korpusavusteinen diskurssintutkimus (CADS). Analyysiesimerkki homouden ja heterouden digitaalisista diskursseista – *AFinLA-e* 11 s. 20–44. <https://doi.org/10.30660/afinla.69259>.
- KATZ-WISE, SABRA L. 2020: Gender fluidity. What it means and why support matters. – *Harvard Health Blog* 3.12.2020. <https://www.health.harvard.edu/blog/gender-fluidity-what-it-means-and-why-support-matters-2020120321544> (24.11.2025).
- KINZELBACH, KATRIN – LINDBERG, STAFFAN I. – LOTT, LARS – PANARO, ANGELO V. 2025: *Academic freedom index, 2025 update*. FAU Erlangen-Nürnberg & V-Dem Institute. <https://doi.org/10.25593/open-fau-1637>.
- KUUSIK, AET 2024: Kuidas suhtub Eesti LGBT kogukond sõnasse kväär? – *Keel ja Kirjandus*

- 67 (4) s. 315–339. <https://doi.org/10.54013/kk796a1>.
- KUUSIK, AET – LINDEMAN, MERI (tulossa) 2026: Is it like a warm coat or should it be buried 1,000 kilometres deep? A comparative analysis of *queer*, *kväär* and *kvääri* in the Estonian and Finnish languages – Lily Kahn & Riitta Valijärvi (toim.), *Challenging the binary. Perspectives on non-binary, genderqueer, and gender-neutral language*. Berlin: De Gruyter Mouton.
- LINDEMAN, MERI 2017: *Homoässä, hintonaatio ja heiluvat kädet – kansanlingvistisiä käsityksiä suomenkielisten homomiesten puheesta*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201705051522>.
- 2024a: “Like little Helsinki girls in the backseat of a tram”. Folk linguistic views on gay Finnish – *Journal of Language and Sexuality* 13 (1) s. 98–123. <https://doi.org/10.1075/jls.00032.lin>
- 2024b: Situational variation in a bigender Finnish speaker’s idiolect. A folk linguistic case study – Michelle Marzullo & William Leap (toim.), *Critical sexuality studies, lavender languages, and everyday life* s. 147–169. London: Bloomsbury. <https://doi.org/10.5040/9781350359987.0015>.
- 2026: Varying gender, varying speech. A folk linguistic study on spoken Finnish and gender fluidity – S. Burnett & Francesca Vigo (toim.), *Battlefield linguistics. Queer, trans, and feminist interventions in linguistic and discursive change* s. 67–88. *Critical approaches in applied linguistics* 9. Berlin: De Gruyter Mouton. <https://doi.org/10.1515/9783111351568-004>.
- MARTIN, MAISA 2002: Suomen kielen oppijasta sen käyttäjäksi – Sirkka Laihiala-Kankainen, Sari Pietikäinen & Hannele Dufva (toim.), *Moniääninen Suomi. Kieli, kulttuuri ja identiteetti* s. 39–53. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- MILANI, TOMMASO 2016: Straight-acting. Discursive negotiations of a homomale identity – Siân Preece (toim.), *The Routledge handbook of language and identity* s. 443–457. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315669816>.
- MUSTANOJA, LIISA 2011: *Idiolekti ja sen muuttuminen. Reaaliaikatuutkimus Tampereen puhekielestä*. Tampere: Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-8417-9>.
- NIEDZIELSKI, NANCY A. – PRESTON, DENNIS R. 2003: *Folk linguistics*. 2. painos. Berlin: Mouton de Gruyter.
- SCHILLING-ESTES, NATALIE 2002: Investigating stylistic variation. – J. K. Chambers, Peter Trudgill, & Natalie Schilling-Estes (toim.), *The handbook of language variation and change* s. 75–401. Blackwell handbooks in linguistics. Malden: Blackwell.
- SURKKA, SANNI 2016: *Tyylikästä lässytystä. Homoseksuaali mies kielellisenä stereotyyppinä ja identiteettinä*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto. <http://hdl.handle.net/10138/166849>.
- 2022: Merkitty mieheys. Poikkeava /s/-äänne ja lausumanloppuinen nouseva intonaatio homomieheyden indekseinä – *Virittäjä* 126 (2) s. 179–204. <https://doi.org/10.23982/vir.100310>.
- VALO, PAULI 2007: *Miehet seuraa hakemassa. Homo- ja heteroseksuaalimpien seksuaalislangi MTV3:n tekstiviestichateissa*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Vaasan yliopisto.
- WIJAYAWARDENA, KANCHANA – WIJEWARDENA, NILUPAMA – SAMARATUNGE, RAMANIE 2017: Compromising gender identities. Stay strategies of women in gender-atypical information technology firms in Sri Lanka – *Information Technology and People* 30 (2) s. 246–264. <http://doi.org/10.1108/ITP-01-2016-0012>.

Meri Lindeman: *Sateenkaari-ihmisten kielenkäyttö: Kansanlingvistinen aineisto ikkunana identiteettiin, performatiivisuuteen ja normatiivisuuteen.* Turun yliopiston julkaisuja – Annales Universitatis Turkuensis. Sarja B Humaniora 739. Turku: Turun yliopisto 2025. Väitöskirjan yhteenveto on luettavissa verkossa osoitteessa <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-02-0347-4>.

Kirjoittajan yhteystiedot: etunimi.l.sukunimi@utu.fi